

Unghesttrening i Italia

med Svante Andersson

Den Italienske landsbygda er het som en bakerovn og hestebremser og mygg er djevelske. For at det i det hele tatt skal være mulig å arbeide med hestene disse dagene, må vi starte grytidlig før solen og insektene er oppe. Vi er hos en av Svantes oppdragsgivere, en morgan-oppdretter Nord i Italia.

Av Anja Aa. Guerrero

Det viktige grunnarbeidet

Biella, Nord Italia juli 2010.

På en liten italiensk liten hestegård nord i Italia driver ekteparet oppdrett av Morgans. De har importert gode linjer fra Amerika og ønsker å avle frem en god sports og brukshest. De to er rutinerne oppdrettere og en av de første oppdrettere av rasen i Italia. Etter å ha drevet noen år gjorde ekteparet seg noen erfaringer om hvilke forutsetninger som måtte ligge til grunn for at både hest og ny hestekjøper skulle bli fornøyde. Det var slik at de bestemte seg for å finne en god trener.

– Det er viktig for oss at hestene kommer til gode eiere, og det er viktig at hestene får en god utdanning, sier Ricardo. Og de fant Svante Andersson, en anerkjent trener bosatt i Sverige.

– En god trener skal utdanne hesten og så kunne være i stand til å gi den nye hesteeieren «instruksjonsboken» til den nye hesten. På den måten blir veien videre også enklere både for hest og eiere, sier Svante Andersson.

Svante Andersson blir fløyet inn til Italia flere ganger i året for å jobbe med unghestene og avlshingstene. Hingsten som Svante egentlig skulle jobbe med denne gangen er syk, og det blir de unge hestene som skal prioriteres denne gangen. To små toåring, (en hingst og en hoppe), og den tre år gamle vallaken Nabu, som skal ris for første gang under dette besøket. Ellers skal han fortsette sitt grunnleggende arbeide med dem alle.

Hestene går i grupper på to til seks sammen og Nabu som skal først ut på trening, blir sammen med kompisen Noe tatt med

opp til paddocken der Nabu skal trenes. Noe, får stå i skyggen under et tre ved siden av treningspaddocken.

– Dette er trening også for Noe. Når hesten har lært seg å «lede opp» (senere i artikkelen) og når hesten er rede til å bindes, da først binder jeg den. Det er en viktig del av hestens utdanning å lære å stå bundet og vente. På denne måten skjer det under oppsikt, sammen med kompisen som jeg jobber med, og ikke bare på slump.

De to små toåringene følger interessert med over gjerdet og Svante forteller at den unge hoppen er veldig følsom, hun var så sky at hun var redd sin egen skygge første gang han traff henne.

– Ofte får folk problemer med det vi kaller en «følsom» hest. Men jeg vil beholde mine hester følsomme. Dette «fremover», den energien de tilbyr, skal en ikke frykte eller forsøke å ta vekk, men heller lede den i riktig retning, sier Svante.

For Svante er det viktig å tenke på hele utdannelsen. Det hesten lærer i dag skal brukes til noe senere, eller gagne utdannelsen på en eller annen måte. Selv i det daglige arbeidet og med rutineoppgaver som det å ta av og på en grime, utnyttes hvert øyeblikk til fremtidig trening og tilvenning.

I en serie artikler fremover skal vi følge Svante og hans arbeid. En del saker kommer vi inn på litt overfladisk i denne artikkelen og følger opp med mer dybdetemaer i kommende artikler.

Med grunnarbeidet (som skjer fra bakken), lærer du å be hesten om noe den kan relatere til når dere rir, i motsetning til at du skal begynne å utvikle dette språket fra hestens rygg.

Å skulle starte hestens utdanning fra ryggen kan skape både usikkerhet og forvirring hos hesten, og også lite sikker ridning, noe som igjen gir et dårlig resultat.

– Det å arbeide hesten fra bakken er en form for trening som skal hjelpe deg videre i å utdanne hestene til ride eller kjørehest. Ved å arbeide fra bakken utvikler dere et språk sammen, dere utvikler hjelpere som er viktige for dere senere. Dere utvikler hastigheten, lærer om hverandres energi, høy eller lav, og utvikler kommunikasjonen dere i mellom. Det være seg fremover, venstre, høyre, stopp, rygg, opp og ned, sier Svante.

Du skal ri som ditt bakkearbeid.

Første gang du skal ri hesten din, må du ha noe å gjøre, et språk. Når du sitter opp «rir» du jo den utdannelsen du har gitt fra marken. Tiden du har brukt til arbeidet fra bakken, skal gagne din ridning og en god og

sikker hest fra marken gir deg en hest som er sikker fra ryggen.

– Om du for eksempel fra bakken har arbeidet med at hesten skal følge slakket i din tøyle (dette forklares utover i artikkelen), vil dette overføres som et verk-tøy, eller en forståelse, den dagen du sitter på hesteryggen. Før du kan ri skal du håndtere hesten vel fra bakken.

Du kan forklare hesten noe fra bakken og siden matche dette når du sitter opp. Du kan for eksempel fint lære hesten sjenkler fra marken, og at tauet eller longeringstøylen representerer for eksempel tøylene. Det er viktig å ikke gjøre én ting fra ryggen og annen ting fra bakken.

– Og uansett kjøring eller ridning, «fram» må være klart. Vi må ha fremover, vi må ha retning, vi vil ha rett, venstre, høyre, stopp, bakover og opp og ned. Hvor langt du tar dette før du sitter opp er litt opp til hva du

føler seg, sier Svante

Ikke dra

Å ri eller kjøre går jo til syvende og sist ut på at vi vil det skal være, og se ut som tankelesning. Om hesten forstår hva du vil gjør den jo gladelig det du ber om. Det er derfor vi kan ri dem og kjøre dem. Dette språket utvikler vi sammen med dem, et språk med hjelp av hender, sjenkler, sits og så videre. Etersom tiden går blir språket så subtilt, lett og lite som mulig, og målet er jo at det er helt usynlig til syvende og sist.

– Men i begynnelsen gjør det ingenting om kommunikasjonen er «stor» og tydelig, bare den er myk og lett, ikke hard og rykkete. Heri ligger kunsten, sier Svante.

– Om du vil ha en lett hest som villig og mykt følger deg, skal du ikke dra i hesten. Om du vil at letthet og fremdrift skal være forholdet (letthet og fremdrift) kan vi ikke

>>>

Billedserie: Kontakten mellom deg og hesten trenger ikke veie noe. Vær innbydende mot hesten, ikke blokker den. Når hesten forsøker å gjøre det du ber om, selv om for-søket ikke er det perfekte resultat med en gang, må du rose den som om det var det.

alle foto: Anja Aa. Guerrero

>>> ha et forhold som er dra eller spark og så videre. Drar du en gang kommer du alltid til å måtte dra, understreker Svante.

Et eksempel

Om din hest står stille og du vil ri 90 grader til høyre er det mest vanlig at rytteren tar høyre tøyle og drar (mer eller mindre), til høyre. Du starter med andre ord din hest med å dra, enten det er til høyre eller venstre. – Da blir jo selvmotsigende at det å dra i begge bakover skal bety stopp, rygg eller forholdning. Noen. Det vil variere om fra hest til hest hvor store problemer dette gir, noen hester vil hester ikke bry seg stort om tøyletak i det hele tatt etter hvert, og det er uansett dårlig utdannelse.

– En må altså bli mer oppmerksom på og tenke igjennom hva en egentlig gjør, sier Svante. – Du skal starte hesten med liv (energi) og eventuelt sjenkler, og så rette inn energien og forme hesten i den retning du vil. Da får du en hest med bedre fremdrift.

Slakk

Det er ikke så lett å oversette ordet «slakk», eller at hesten skal «følge slakket». Svante mener med dette at hesten skal søke å

bevege seg inn i det området der leietauet eller tøylene er uten press, eller slakt. Du vil at hesten følge inn i slakket. Vi skal forsøke å forklare.

Hvis du først og fremst kan se for deg at «slakk» er en line som har en liten mage, nedover, er dette det enkleste bildet, og en hest som «leder opp» setter i gang seg selv slik at han beholder slakket, eller den lette kontakten mellom din hånd og ham. (Se billedserien nedenfor.)

Et slakk er altså «magen» i repet, det kan være stort slakk, eller på kortere tau eller tøyle kun noe du og hesten kjenner. Er repet helt stramt er det ikke slakk.

Eksempel: Om hester følger forholdet i tauet eller tøylene, altså slakket eller den lette, innbydende formen fra din hånd, vil hesten også forme seg i den retningen før slakket er ute av repet, altså før repet eller tøylene blir stramt. Du trenger altså ikke dra fordi hesten har forstått at dette er det forholdet er mellom meg og hånden. Dersom du begynner å dra i hesten, blir det forholdet dere har, og den vil alltid vente på at du drar.

– Det blir det samme som om jeg skulle dytte på deg hver gang jeg vil du skal gå. Til slutt ville du ikke ha beveget deg før du fikk

– *Glem ikke! Om du har ett minutt på deg med din hest kommer det til å ta hele dagen, og har du hele dagen kommer det til å ta ett minutt.*

Svante Andersson

et dytt, forklarer Svante.

Kontakten mellom deg og hesten skal veie mer enn tøylene, så du vil at hesten skal ta sitt ansvar for det. Men da må det begynne med at du utdanner eller omskolerer hesten ved å ta ditt ansvar å beholde slakket og at du selv er konsekvent. Etter hvert forstår hesten at dette er forholdet mellom din hånd og han.

– Dette er at det er viktig for din ridning, sier Svante.

Slakk betyr ikke nødvendigvis lange tøylar. En lett kontakt med en hest på korte tøylar, en rideøkt som ikke «veier», og en hest som kan stå stille uten å veie noe i din hånd er en hest som forstår slakket. Man rir nær hesten.

– *Vi pleier jo å si at mennesket er smartere enn hesten, så da burde det være lett å legge opp situasjonen slik at vi får det resultatet vi er ute etter.*

Svante Andersson

Å lede opp

Et annet uttrykk som Svante bruker er «å leda opp».

– Det er et faktum at om du drar, vil hestens instinkt være å gjøre det motsatte, den vil dra andre veien. Dette er en naturlig reaksjon for hesten. I naturen er denne trangen så sterk at en hest som har satt seg fast heller river av seg et ben enn å ikke kunne flykte, altså vente på den sikre døden. (Hest er fluktdyr.)

Hester som nekter å gå og legger mye tyngde foran er kanskje hester som har blitt dratt mye i. Hesten må altså forstå (utdannes) til at når et det oppstår et trykk for eksempel på hodet vil dette lette eller forsvinne dersom den ikke drar igjen, men går inn i slakket, det vil si flytter seg (med bena) og forme sin kropp slik at trykket forsvinner. Dette må trenes opp, det er ikke naturlig i hestens verden, men i vår verden og i hestens liv med oss vil det alltid finnes rep, tøylar, gjerder osv. Denne treningen gjøres best i følge Svante ved at man tar sitt ansvar for slakket fra begynnelsen og sakte og metodisk lærer hesten å følge deg og få følelsen av å følge dette slakket. Du må også gjøre det lett for hesten å følge deg. Den må ville følge deg. Når hesten begynner å forstå dette behøver man heller aldri dra. Å utdanne hesten til å følge seg etter slakket er en investering i både god ridning og i din og hestens sikkerhet.

Når du trener på dette med din hest så gi også hesten en sjanse til å følge deg med tre meters marginal. (har du tre meter istedenfor en, gir du hesten større marginal både i fysisk plass, og tid. Hesten har lengre tidsmarginal å ta den beslutningen du venter på. (tre ganger mer tid med tre meter enn en meter.) Det er også bedre for dere om det er litt plass hvis hesten trenger å eksperimentere litt, eller den skulle hoppe til litt. Så lenge du har avstanden gjør ikke dette så mye. Du skal føre hesten, ikke dra den.

Skulle den stoppe opp når du leder den, kanskje fordi den lurer litt på noe, er det bedre å flytte seg litt selv og ikke stoppe opp. Hvis du holder din energi og dine ben i gang, (flytt deg evt over i hestens andre øye, ut av blindsonen osv), uten å ta ut slakket, dvs uten å dra, vil dette antakelig stimulere

hesten til å følge med. Når hesten løser opp og følger deg, så fortsetter du. Gi deg selv et par meter, og led hesten med ro og selvsikkerhet. Hesten skal ikke veie noe i hånden.

Husk at det er også svært fort gjort at hesten lærer seg at om den stopper, ja så stopper du også. Da har den lært seg hvordan den kan stoppe deg. (Hold føttene i gang)

Husk at i begynnelsen kan du gjøre det lett for hesten å forstå, gjør det lett for deg selv. Legg det opp så hesten lykkes. Gå for eksempel i den retningen du vet at hesten gjerne vil gå.

Bøying høyre, venstre

Når du skal lære din hest å beholde forholdet mellom din hånd og dens hode, med slakk, skal du stå bak manken. Pass på at du ikke blokkerer, men på en innbydende måte inviterer til å følge din hånd og tauet til høyre eller venstre. Når den kommer mykt (og selv om du egentlig vil ha enda bedre resultat), men den gjør et bra forsøk, så ros hesten som om det var perfekt ved å gi «tilbake» leietauet eller tøylene på en myk måte. Gjør han det bra til venstre, gjør noe annet, ikke drill på dette. Ros hesten bak manken (ikke i hodet) om du vil klappe. (Se billedserien på side 61.)

Når hesten begynner å følge slakket og flekse til begge sider og ned, skal du ikke fortsette å drille på dette. Får du et bra resultat i det du gjør, hesten gjør rett og den ikke «veier» noe ikke i din hånd, så belønn hesten. Selv når hesten ikke kommer hele veien, men kun forsøker, skal du belønne forsøket. Da vil den forsøke mer. Hvis du begynner å drille er det bare et tidsspørsmål når hestene lurer på om den gir deg feil svar. (Hvis noen spør deg hva er 2 pluss 3 og du svarer 5, og de spør igjen, du svarer 5, og de spør igjen og igjen og du svarer 5 hver gang, er det bare et tidsspørsmål om når du lurer på om du har forstått spørsmålet riktig og kanskje begynner å gi andre svar. Mente de kanskje 2 ganger 3?) Hesten begynner å eksperimentere hvis du driller for lenge, av samme grunn.

Gjør heller noe annet, ta en pause eller lignende. Neste gang vil den være enda sikrere. Når du gjør dette er det ikke en konkurranse i hvor langt dere kommer, men at hvordan dere gjør det, og kvaliteten i din kommunikasjon med hesten. Det viktigste er forsøket! Har du en hest som har blitt oppmuntret i forsøket da vil den villig forsøke igjen.

Dette er noe som de fleste store mesterne har til felles og man kan se at på ulike måter har uttrykt dette, sier Svante og gir oss eksempler på to gamle sitater av store ridemestere.

Venstre: En hest som leder opp og som forstår dette vil ta sitt ansvar for at forholdet mellom deg og din hånd beholdes uten at tauet blir stramt. Den som leder skal være avslappet og gjøre det lett for hesten. Slapp av når du går, beveg armene.

Billedserie: Når hesten har begynt å forstå hvordan den skal følge slakket går vi ned, og opp, sammen. Husk at når hesten kommer ned skal du øyeblikkelig gi etter. Selv om hesten i begynnelsen bare kommer litt ned, skal du allikevel rose hesten for forsøket. Til slutt vil hesten følge ned, opp, ned til venstre, ned til høyre, høyre, venstre, opp osv.

alle foto: Anja Aa. Guerrero

Om Svante

Svantes elever fra USA og Europa har varierende bakgrunn innenfor områder som dressur, sprang, western eller mosjonsridning. Svante underviser i innridning av unghester, videreutdannelsen av hester, samt med problemhester. Han gir også konsultasjon og trening for hovslagere og veterinærer som opplever mange håndteringsproblemer. Det handler om å utdanne hesten så den forstår hva vi mener. Partnerskap mellom hest og rytter er når begge tar ansvar for sin del.

– Dette fungerer dersom du bare har gitt din hest nok informasjon til å kunne forstå og dermed gjøre det du ber om. Det viktigste for å skape dette er at en kommuniserer på en tydelig og konsekvent måte. Det handler både om å kunne forstå hesten og om å gjøre seg forstått. Under mine reiser har jeg truffet og arbeidet sammen med mange forskjellige mennesker. Ikke minst har jeg lagt merke til hvor mange forskjellige treningsmetoder som brukes, og til og med i hvilken grad menneskers forhold til hestetrening varierer. Jeg har også lagt merke til at hester har en imponerende evne og vilje til å tilpasse seg forskjellige treningsmetoder, situasjoner og utfordringer, sier Svante Andersson.

www.svanteandersson.se